

YHTIÖN ETU

YHTIÖN JOHDON PÄÄTÖKSISSÄ JA TOIMISSA

Kari Lautjärvi

Copyright © 2017 Talentum Media Oy ja tekijä

Kansi: Outi Pallari

Taitto: NotePad

ISBN 978-952-14-2901-9

ISBN 978-952-14-2903-3 (verkkokirja)

BALTO print, Liettua 2017

Anna palautetta kirjasta: protoimitus@almamedia.fi

Sisällys

ESIPUHE	V
LYHENTEET	XI
1 JOHDANTO	1
2 YHTIÖN OLEMUS, TARKOITUS JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ	5
2.1 Mikä on yhtiön olemus ja tarkoitus?	5
2.1.1 Taloustieteen yrityskäsitys ja oikeustaloustiede.	5
2.1.2 Oikeustieteen osakeyhtiöteoriat	9
2.1.3 Modernit yritysteoriat.....	11
2.1.4 Modernin osakeyhtiön ominaispiirteet	17
2.2 Kenen intressejä yhtiön johdon tulee huomioida?	19
2.2.1 Osakkeenomistajakeskeisen mallin vakiintuminen	19
2.2.2 Modernit sidosryhmämallit	21
2.2.3 Shareholder value vai stakeholder value.....	21
2.2.4 Valistunut arvonmaksimointi.....	23
2.2.5 Riskipositioperusteinen näkökulma	24
2.3 Corporate governance	28
2.4 Yrityksen yhteiskuntavastuu.....	30
2.4.1 Yrityksen yhteiskuntavastuun käsitteestä.....	30
2.4.2 Yhteiskuntavastuu ja sääntely.....	33

3	OSAKEYHTIÖLAIN YLEISET PERIAATTEET	37
3.1	Oikeudelliset strategiat päämiehen suojaamiseksi päämies–agentti-suhteissa.....	37
3.1.1	Yleistä päämies–agentti-suhteista	37
3.1.2	Yleistä oikeudellisista strategioista.....	39
3.1.3	OYL:n yleiset periaatteet osana oikeudellisia strategioita	42
3.2	Yhtiön toiminnan tarkoituksen toteuttamisen ja jatkuvuuden periaatteet.....	45
3.3	Yhtiön johdon huolellisuus – ja lojaliteetti- velvollisuus	48
3.4	Osakkeenomistajien yhdenvertaisuusperiaate	51
3.5	Lojaliteettivelvollisuuden suhde yhdenvertaisuusperiaatteen yleislausekkeeseen.....	57
4	YHTIÖN JOHDON YLEINEN LOJALITEETTI- VELVOLLISUUS	63
4.1	Yhtiön johdon lojaliteettivelvollisuus ulkomaisissa oikeusjärjestelmissä	63
4.1.1	Doktriini yhtiön johdon fidusiaarisista velvollisuuksista	63
4.1.2	Angloamerikkalaiset oikeusjärjestelmät	66
4.1.2.1	Yhdistynyt kuningaskunta.....	66
4.1.2.2	Yhdysvallat	69
4.1.3	Pohjoismaiset oikeusjärjestelmät	72
4.1.3.1	Ruotsi	72
4.1.3.2	Tanska	73
4.1.3.3	Norja.....	74
4.2	Lojaliteettivelvollisuuden sääntely Suomessa osakeyhtiölain eri kehitysvaiheissa	75
4.3	Yhtiön johdon yleinen lojaliteettivelvollisuus osakeyhtiöoikeudellisessa kontekstissa	79
4.3.1	Yhtiön johto käsitteenä.....	79
4.3.2	Yhtiön johdon yleiset tehtävät ja toimivalta	82
4.3.3	Yhtiön johto sekä yhtiön toiminnan tarkoitus ja toimiala.....	87
4.3.4	Lojaliteettivelvollisuuden suojaratio ja suojan kohde	89

4.4	Yhtiön edun sisältö ja ulottuvuus	91
4.4.1	Yhtiön etu ja intressitahot suomalaisessa oikeuskirjallisuudessa	91
4.4.2	Yhtiön edun ja yhtiöintressin eri dimensiot	101
4.4.3	Yhtiön etu ja osakkeenomistajat	103
4.4.4	Yhtiön etu ja velkojat.....	109
4.4.5	Yhtiön etu ja yhteiskuntavastuu.....	114
4.4.5.1	Yhteiskuntavastuun yhteys OYL:n yleisiin periaatteisiin.....	114
4.4.5.2	Yhteiskuntavastuu sekä yhtiön sidosryhmien vaateet ja tehosteet.....	117
4.5	Lojaliteettivelvollisuuden rikkomuksen seuraamukset ja tehosteet.....	121
4.6	Yhtiön taloudellisen aseman vaikutus yhtiön johdon lojaliteettivelvollisuuteen.....	125
4.7	Yhtiön johdon yleistä lojaliteettivelvollisuutta tarkentavat muut velvollisuudet	129
4.7.1	Yleistä.....	129
4.7.2	Esteellisyysäännökset.....	130
4.7.3	Kilpailevan toiminnan kieltö	132
4.7.4	Lähipiiriliiketoimet	133
4.7.5	Vaitiolovelvollisuus	136
4.7.6	Sisäpiiritiedon väärinkäytön kieltö	140
4.8	Lojaliteettivelvollisuus sopimusosoikeudellisessa kontekstissa.....	143

5 YHTIÖN ETU ERI LIIKETOIMINTAPÄÄTÖKSISSÄ JA -TOIMISSA.....

5.1	Yhtiön varojenjakotavat	147
5.1.1	Sallitut varojenjakotavat	147
5.1.2	Varojenjaon rajoitukset	148
5.1.3	Laiton varojenjakotavat.....	152
5.2	Yhtiön etu eri varojenjakotilanteissa.....	156
5.2.1	Voitonjako ja varojen jakaminen vapaan oman pääoman rahastosta.....	156
5.2.2	Vähemmistöosinko.....	159
5.2.3	Osakepääoman alentaminen	161

5.2.4	Omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen	163
5.2.5	Yhtiön purkaminen	168
5.3	Yhtiön etu erilaisissa varojenkäyttötilanteissa.....	169
5.3.1	Yleistä yhtiön varojen käytöstä.....	169
5.3.2	Investoinnit	170
5.3.3	Konserniavustus.....	172
5.3.4	Omien osakkeiden hankinnan rahoituskielto...	182
5.3.5	Velan ja vakuuden sekä vierasvelkavakuuden antaminen	190
5.3.6	Lähipiirivelan ja -vakuuden antaminen	193
5.3.7	Lahjan ja lahjoituksen antaminen	196
5.3.8	Palkitsemis- ja kannustinjärjestelyt.....	199
5.4	Yhtiön pääomajärjestelyt.....	204
5.4.1	Suunnattu osakeanti	204
5.4.2	Suunnattu omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen.....	206
5.4.3	Optio- ja vaihtovelkakirjalainan liikkeeseenlasku	209
5.4.4	Osakelajien yhdistäminen	213
5.4.4.1	Yleistä osakkeiden erilaisuudesta	213
5.4.4.2	Osakelajien yhdistämisen edellytyksistä.....	218
5.5	Merkittävän liiketoiminnan hankkiminen ja luovuttaminen	221
5.6	Yhtiöön kohdistuva yritysvaltaus	227
5.7	Yhtiön verosuunnittelu	236
6	YHTEENVETO	249
6.1	Yhtiön edun määrittely yhtiön johdon päätöksissä ja toimissa.....	249
6.2	Lojaliteettivelvollisuus ja yhtiön etu <i>de lege ferenda</i>	253
	LÄHTEET	255
	OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO	274
	ASIAHAKEMISTO	275